Адама створено першим — і це означає …

Марґ Моучко (Marg Mowczko) · німецький переклад: Hans-Jörg Ronsdorf · листопад 2022 р. · перероблено в жовтні 2026 р.

Право первородства й патріархат

Учора я розмовляла з одним молодим чоловіком, і під час нашої розмови він пояснив, що вірить, ніби Біблія навчає «м'якого патріархату, поки ми на землі». Одна з причин, чому він вірить у цей «м'який патріархат», — те, що він вважає правило первородства частиною Божого плану для суспільства, а Адама — взірцевим прикладом цього, бо його створено раніше за Єву.

За словником Merriam-Webster, «право первородства» (примогенітура[1]) може мати два значення. Воно може просто означати (1) «стан, коли людина є первістком серед дітей тих самих батьків», з різними наслідками, або може означати (2) «виключне право спадкування, що належить старшому синові». У сенсі першого визначення Адама та Єву можна розуміти як дітей одного й того самого Батька, а саме Бога, де Адам — первісток (Луки 3:38; пор. 1 Коринтян 11:12).

Буття 2 і 1 Тимофія 2:13 (підсумок Буття 2) кажуть нам, що Адама (чи ha'adam) створено першим, а Єву — другою. Але чи вказують ці біблійні місця, що цей порядок має значення і є частиною Божого плану для облаштування стосунків? ***Чи вказують вони, що існує тривкий взірець первородства чи першості чоловіка на першому місці, а жінки — на другому?*** Чи якось установлюють ці Писання виключно чоловічий авторитет або м'який патріархат? Чи вказують вони на «виключне право спадкування» для Адама, яке виключає Єву?

5 причин, чому аргумент первородства не працює

Пов'язувати патріархат серед християн із примогенітурою в книзі Буття — це наражатися на безліч проблем. Ось п'ять причин, чому це не працює.

1. Після операції, описаної в Буття 2:21-22, перша людина в Едемі була вже не такою, як тоді, коли Бог її вперше створив. З її тіла було взято частину, або бік[2]; частини її тепер бракувало, і вона стала невід'ємною складовою жінки. Це перенесення значної частини тіла від Адама (чи ha'adam) до Єви робить уявлення, що чоловік перший, а жінка друга, менш однозначним і вирішальним.

2. Первородство стосується порядку народження, але ні Адам, ні Єва не народилися; їх обох створив Бог. Немає жодного біблійного вірша, який казав би, що Адам був «первістком».

3. Звичай первородства був частиною багатьох давніх суспільств, зокрема ізраїльського, але він стосувався лише синів — не дочок, не жінок.

4. Багато видатних біблійних родин цього звичаю не дотримувалися.

Синтія Вестфолл (Cynthia Westfall) пише про цей четвертий пункт.

> *У всій оповіді книги Буття від самого початку ясно, що той, хто народився чи прийшов першим, не обов'язково мав авторитет. Примогенітуру між братами знову й знову порушували, тож книгу Буття не можна наводити як аргумент на користь чоловічого автори-*

> *тету через те, що Адама утворено першим. Каїн народився першим, але Божу прихильність отримав Авель. Ісав народився першим, але Бог вибрав Якова. Рувим народився першим, але родовід Христа пішов через Юду, а Йосип урятував родину й перебрав над нею владу. Манасія був первістком Йосипа, але Яків поклав праву руку на голову Єфрема, щоб сказати, що той стане більшим.*

Інші книги Старого Завіту теж показують, що Бог наділяв молодших братів більшим авторитетом, ніж їхніх старших братів і сестер. Так, наприклад, Мойсей мав більше авторитету, ніж його старший брат Аарон; Давид був наймолодшим сином Єссея, але Бог вибрав його царем Ізраїлю; Соломон став наступником Давида, хоча не був Давидовим первістком.

Ізраїльтяни не дотримувалися звичаю первородства ні суворо, ні повсюдно. Ще важливіше, що в кількох важливих випадках Бог не зважав на цей звичай. А у Вихід 4:22 Він метафорично говорить про весь народ Ізраїлю (не лише про чоловіків) як про Свого первородного сина.

5. Важливо, що поняття первородства не має місця серед послідовників Ісуса в новому творінні. Навпаки, Ісус навчав, що в Його Царстві «останні будуть першими, а перші — останніми» (Матвія 20:16). Він навчав і інших подібних контркультурних і вирівнювальних принципів.

Примогенітура та Ісус

У Божому Царстві, до якого ми належимо, єдина особа, яка може претендувати на право первородства, — це Сам Ісус. Вестфолл вказує, що «Ісус — первісток з-поміж усіх нас», хто в Христі (Римлян 8:29; Колоссян 1:15, 18), і що ця істина «релятивізує стосунки між Його послідовниками». ***Іншими словами, серед послідовників Ісуса панує рівність, бо ми, незалежно від нашої статі, уподібнюємося образу нашого великого Брата.***

Примогенітура — це не та динаміка, яку Бог запровадив у суспільстві чи яку схвалив Ісус.[3] Крім того, Павло спростував уявлення, що чоловіки мають особливе становище чи привілей лише тому, що Адама створено першим. У 1 Коринтян 11:12 Павло навчає, що хоча перша жінка походить від першого чоловіка, кожен інший чоловік народився від жінки. Далі він пояснив: «А все від Бога». І чоловіки, і жінки зрештою мають джерелом Бога. ***Тут немає різниці між статями, а є взаємна залежність статей.***

> ***1 Коринтян 11:11-12 Однак у Господі ні жінка без чоловіка, ні чоловік без жінки. Бо як жінка від чоловіка (Адам), так і чоловік через жінку (Каїн і далі); а все від Бога.*** *(переклад з німецької Біблії Elberfelder)*

Чоловіки не мають ні вищого авторитету, ні кращої спадщини, ніж їхні сестри. Навпаки, усі ми матимемо частку в чудовій спадщині (Ефесян 1:21-22). Християнські чоловіки й жінки — співспадкоємці, без найменшої ознаки примогенітури; ми навіть співспадкоємці нашого старшого Брата Ісуса (Римлян 8:16-17)!

Дивовижні богословські істини про новий завіт і наше нове творіння в Христі прямо впливають на наші теперішні стосунки в спільноті послідовників Ісуса. ***У цій спільноті, Церкві, не повинно бути місця для ієрархії статей чи для будь-якого патріархату.***

Б. Т. Робертс (B. T. Roberts) так коментує те, що жінка стоїть на другому місці після чоловіка.

[Деякі] наполягають, що Біблія зображує жінку нижчою за чоловіка й підпорядкованою йому; тому їй не слід дозволяти займати рівне з ним становище ні в Церкві, ні в державі. На доказ цього наводять той факт, що жінку створено останньою. Але якщо це щось і доводить, то її перевагу. Бо діло творіння йшло в правильній послідовності від нижчого до вищого.

B.T. Roberts, Ordaining Women (1891)

Оригінал: Marg Mowczko, «Adam was created first and this means …», 3 березня 2017 р., https://margmowczko.com/adam-created-first/ — німецький переклад з люб'язного дозволу авторки.

Примітки

1. Примогенітура у фаховій мові означає порядок спадкування, за яким лише первісток успадковує майно й права померлої особи, тоді як його молодших братів і сестер не враховують. Спадкоємцем і правонаступником первістка знову ж таки стає його первісток. Wikipedia
2. Єврейське слово tsela, яке в Буття 2 традиційно перекладають як «ребро», зазвичай означає «бік». (Див. номер Стронґа (Strong) 6763.) Джон Г. Волтон (John H. Walton) пояснює, що, коли подивитися, як слово tsela вживається в інших місцях єврейської Біблії, «ми мусимо дійти висновку, що Бог узяв один з Адамових боків, — це, ймовірно, означає, що Він розрізав Адама на дві половини й з одного боку сформував жінку». Walton, The Lost World of Adam and Eve (Downers Grove: InterVarsity Press, 2015), 78.
3. ***Ісус ніколи не згадує нічого подібного до порядку творіння, де чоловік стоїть на першому місці, а жінка на другому. У Євангеліях Він цитує Буття 1, де сказано, що чоловіків і жінок створено одночасно. Наприклад, у Матвія 19:4 Ісус питає фарисеїв: «Хіба ви не читали, що Творець від початку створив їх чоловіком і жінкою?» Ісус цитує і Буття 2: «Тому покине чоловік батька й матір і пристане до своєї дружини, і будуть двоє одним тілом». Ісус навчав єдності (тобто того, що двоє — одне) у шлюбі; Він не навчав, що в шлюбі є чи має бути чоловічий авторитет або ієрархія статей (Матвія 19:5-6.***